

Handläggare: Susanne Forss-Gustafsson

Kvalitetsredovisning

Övergripande bild av verksamheten

Uppdrag

Förskoleavdelningen ansvarar för drift och uppföljning av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor.

Vision, värdegrund

Hägersten-Liljeholmens stadsdel erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsätts för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

Befolkningsutveckling och områdets karaktär

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av stadsdelen pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. Stadsdelen är en ganska representativ spegling av Stockholm som helhet.

Invånarantalet har ökat från 65 354 år 2007 till ca 74 600 under 2011.

Invånarantalet ökar markant jämfört med stadsdelar i övriga staden och en särskilt märkbar ökning av befolkningen sker i de lägsta åldrarna.

Vid mätningen 31 december 2011 fanns 4025 inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskoleverksamhet fördelade på 64 förskolor med 269 barngrupper. Detta är en ökning med 324 barn, 27 barngrupper och 4 förskolor jämfört mätning vid årsskiftet 2010.

I enskild förskoleverksamhet fanns år 2011 492 inskrivna i förskoleverksamhet.

Trots en kraftigt ökad efterfrågan av förskoleverksamhet har stadsdelen klarat barnomsorgsgarantin. Tillskapandet av nya förskoleplatser och utbyggnad av förskolor under en tre års period har varit följande:

Under perioden har barngrupper tillkommit både på redan befintliga förskolor, men också på nybyggda. Under år 2010 har 4 nya förskolor tillkommit och 2011 byggdes också 4 nya förskolor.

En trend, som kan anas, är att vid nybyggnation ökar andelen funktionshindrade i stadsdelen. Förmodligen är det ett resultat av att nyproducerade lägenheter och bomiljöer anpassas och görs tillgängliga. Samordnare för barn i behov av särskilt stöd har noterat en markant ökning av barn med fysiska funktionshinder.

Andelen flerspråkiga barn på stadsdelens förskolor är 23 %.

Stadsdelens organisation för förskolor

Hägersten - Liljeholmens förskolor är indelade i en organisation med tio förskoleområden; Aspudden - Ekensberg, Axelsberg - Örnberg, Fruängen, Gröndal, Hägerstensåsen, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Telefonplan, Västertorp samt Årstadal. Varje förskoleområde består av mellan 5-10 förskolor som i sin tur indelar barnen i barngrupper. Vid årsskiftet 2011/2012 fanns det 64 förskolor och 269 barngrupper samt 4025 barn.

Fyra öppna förskolor finns som är träffpunkter och erbjuder verksamhet för hemmavarande barn och föräldrar.

Förskoleområdena tillhör förskoleavdelningen inom stadsdelsförvaltningen och förskoleavdelningen ansvarar för drift och uppföljning av den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Stabens uppgift är att ge stöd och service till förskolechefer, politiker, brukare och allmänhet. Staben handlägger även ansökningar om vårdnadsbidrag.

Förskolornas organisation och personal

Varje förskoleområde leds av en förskolechef och en eller två biträdande förskolechefer eller utvecklingsledare. Några områden har tjänster för administrativt och pedagogiskt stöd. Varje enhet/område har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar.

Vid SCB (Statistiska centralbyråns) mätningen i oktober 2009 fanns inom förskolan 694 personal i det pedagogiska arbetet. Motsvarande siffra för 2011 är 779 .

Inom förskolan finns flera olika kompetenser. Andelen pedagoger med högskoleutbildning har sjunkit något och snittet inom stadsdelens förskoleområden var i oktober 2011, 41,4 %. Föregående år var det 44 % . Utbildningsnivån varierar mellan förskolorna från 66 procent utbildade lärare ned till 10 procent.

Systematiskt kvalitetsarbete

Det pedagogiska arbetet och avdelningens arbete med att utveckla systematik och kvalitet har bestått i att

- Skapa tydliga mål för arbetet och tydliggöra vilka resultat som förväntas.
- Formulera kriterier och förväntat resultat för att bedöma måluppfyllelse.
- Planera och dokumentera uppföljning av arbetet så att det kan påvisa resultat som ger underlag för analys och bedömning.
- Utveckla resultatredovisningar så att de också fokuserar på vad barnen har lärt sig och vad de har fått erfarenhet av.

För att stödja utvecklingsarbetet har förskoleavdelningen en arbetsgrupp som gemensamt utvecklar arbetet med kvalitetsutveckling. Förskolornas ledning har också deltagit i seminarier om kvalitet i förskolan.

Förskoleavdelningen analyserar och utvärderar gemensamt förskolornas arbete utifrån några av nämndens mål.

Stöd har utformats i kvalitetsarbete genom att prioriterat några utvecklingsområden utifrån riktlinjer, och behov som redovisats i enheternas kvalitetsredovisningar, brukarundersökningar, inspektörsrapporter samt egna analyser.

Internkontroll är integrerad i avdelningens systematiska kvalitetsarbete.

Förskolornas arbete kan delas in i fyra huvudrubriker. Dessa huvudrubriker har också en stark koppling till läroplanen för förskolans olika målområden.

- tryggt och säkert
- lek och lärande
- delaktighet och inflytande
- samverkan (med hemmet, med skolan etc).

Utöver dessa områden bör förskolans förutsättningar och organisation vara föremål för uppföljning och utvärdering.

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Bedriver förskolorna verksamhet i enlighet med läroplanen och andra styrdokument?

Nämndmål är utformade så att det finns mål för varje läroplansområde. Dessa nämndmål följs upp i tertiärrapporter, årsredovisning och främst kvalitetsredovisning.

Resultat av förskolornas arbete, analyser och förslag till utveckling redovisas i kvalitetsredovisning och verksamhetsberättelse, både på enhetsnivå och på avdelningsnivå. Underlag inhämtas från medarbetarna på varje förskola.

De områden som har prioriterats under verksamhetsåret och i denna kvalitetsredovisning är

- *Hur har likabehandlingsplanen hållits aktuell och uppdaterad. Vilka insatser har gjorts och varför?*
- *Vilka arbetssätt har enheterna identifierat för att barns delaktighet ska påverka verksamhetens inriktning, planering och utformning*
- *Vilka insatser har gjorts för att förbättra kommunikationen med föräldrarna och för att samverka med dem?*
- *Fungerar förvaltningens arbete med att utveckla förskoleplatser så att brukarna får förskoleplats inom garantitid?*

Skolinspektionens granskning 2011

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av förskoleverksamheten i Stockholms kommun under perioden 1 april 2011 till den 26 augusti 2011. Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: Måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten, förskoleverksamhetens lärandemiljö samt tillgång. Inspektionsprotokoll har upprättat för varje stadsdel där de påvisade utvecklingsområden redovisas för stadsdelens förskolor.

Brukarnas nöjdhet

Föräldrars synpunkter tas tillvara genom Stockholms stads årliga brukarundersökning och genom de synpunkter och klagomål som inkommer direkt till förskolorna, stadsdelsförvaltningen eller kontaktcenter. Frågorna i brukarundersökningen är i stor utsträckning relaterade till läroplanens olika målområden.

Pedagogisk revision – en uppföljning och feedback på utfört arbete

Förskoleavdelningen har genomfört pedagogisk revision på samtliga enheter. Detta har inneburit att samtliga förskoleområden haft besök av avdelningens ledning och stab under ca en ½ dag för att diskutera och reflektera över förskolans arbete och pedagogik. Vanligen har enheterna haft med representanter från samtliga förskolor samt förskolans ledning vid den pedagogiska revisionen. Mötena protokollförs. De frågor som varit i fokus för revisionen har varit följande:

- *Förändringarna i de reviderade styrdokument, läroplan och skollag. Hur påverkar det arbetet på förskolorna?*
- *Vilka insatser har gjorts för att förbättra kommunikationen med föräldrarna och för att samverka med dem?*
- *Barn i behov av särskilt stöd*
- *Hur har likabehandlingsplanen hållits aktuell och uppdaterad. Hur kartlägger de barngruppens behov? Vilka insatser har gjorts och varför?*

- Frågor kring resultat, analys och utveckling. (Vilka resultat har de sett? Vilken analys görs? Vad vill de utveckla? Enhetens styrkor och utvecklingsområden)

Åtgärder för utveckling från föregående kvalitetsredovisning

- **Ännu tydligare mål och prioriteringar.**
Målen kommer att ha fokus på vad brukarna ska erbjudas. Vad ska barn få lära sig, få erfarenhet av och utveckla ett kunnande om.
- **Insatser för att utveckla information till och samverkan med föräldrar**
- **Fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt IT- och mediekompetens**
- **Uppmärksamma och stödja arbetet med att införliva nya läroplanen i vardagsarbetet**

Nämndens mål 2011

1. Varje barn utvecklar sin självkänsla och sociala förmåga. (Normer och värden)
2. Förskolan ska aktivt bidra till jämställdhet, respekt och lika behandling. (Normer och värden)
3. Varje barn utvecklar sina förmågor och utmanas i sin utveckling och sitt lärande. (Utveckling och Lärande)
4. Varje barn är delaktigt och har inflytande (Barns inflytande)
5. Föräldrarna upplever att kommunikationen med förskolan är god och att de ges goda möjligheter att samverka. (Förskola och hem)
6. Barnen är väl förberedda inför övergången från förskola till skola. (Samverkan)

Resultat av uppföljningar:

Skolinspektionen påvisar följande utvecklingsområden:

- Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten (Lpfö 98, 2.4 Förskola och hem).

- Det finns inte i tillräcklig utsträckning ett förtroendefullt samarbete mellan kommunens förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Lpfö 98, 2.5 Samverkan med förskoleklass, skolan och fritidshemmet).
- Förskolorna medverkar inte i tillräcklig utsträckning till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag och 2.2 Utveckling och lärande).
- Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsroller och könsroller (Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag).
- Förskolornas och den pedagogiska omsorgens planer mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav (14 a kap. 8 § 1985 års skollag).
- Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (2 a kap. 3 § 1985 års skollag).

Bedömning och analys

Skolinspektionens förslag till utvecklingsområden och skäl härtill sammanfaller i stort med förvaltningens uppfattning, dock med någon avvikelser och lite fler nyanser då förvaltningen har ett något bredare underlag för sin bedömning. Förvaltningen finner att enstaka synpunkter ibland fått lite oproportionerligt genomslag på inspektionens slutsatser av förskoleverksamhetens kvalitet. Förvaltningen tolkar dock att Skolinspektionen är mycket nöjd med stadsdelens systematiska kvalitetsarbete, särskilt gällande måluppfyllelse, fokus på förskolan uppdrag samt utvärdering och uppföljning. Trots en lägre andel förskollärare än några andra stadsdelar erbjuder stadsdelens förskolor en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Det av inspektionen identifierade utvecklingsområdet samverkan med hemmet, har stadsdelens förskolor identifierat sedan tidigare och haft som ett utvecklingsområde under året. På olika sätt har förskolorna utvecklat samverkan och kommunikationen med vårdnadshavarna. Inom området information och kommunikation finns både insikt och motivation hos förskolorna till att fortsätta förbättra arbetet.

Brukarnas nöjdhet

Resultat från Stockholms stad årliga brukarundersökning på förskolorna visar att 78 % av föräldrarna var nöjda avseende trygg och säker miljö. Föregående års resultat visade på 79 %. Föräldranöjdhet är ett indexvärde som presenteras i årets brukarundersökning. Föregående års resultat för läroplansområdet utveckling och lärande visade att 77 % av föräldrarna var nöjda. Årets resultat har ökat till 80 % . Kommunfullmäktiges mål och ambition är 82 % . Resultat av årets brukarundersökning visar också på en markant förbättring, bl.a. inom området samverkan med hemmet. Föregående år instämde 71 % av vårdnadshavarna i påståenden om att de kände sig välkomna att ställa frågor, föra fram åsikter, får veta vad förskolan gör för att stödja deras barn samt att de fått information om

förskolans mål och arbetssätt. I år är det 78 % som instämmer i dessa påståenden.

Bedömning och analys

Flera förskolor är nybyggda och ombyggda eller finns i områden där byggnationer pågår. Inflyttning sker innan allt arbete klart, vilket gör att det finns fler risker än normalt. Även om förskolorna arbetar hanterar de ökade riskerna, så kan föräldrarnas upplevelse vara en annan.

Resultat bedöms ändå som gott med tanke på stadsdelens stora antal nystartade förskolor, grupper och ny personal. Vid nystart kan det ta lite tid för förskolan att hitta gemensamma former för arbete och för att informera föräldrarna om arbetet, vilket kan påverka nöjdheten. En annan faktor som starkt påverkar nöjdheten är i vilken grad föräldrarnas val av förskola har blivit tillgodosett. I Hägersten-Liljeholmen finns en stor andel som inte fått sina val tillgodosedda, på grund av den stora andelen inflyttade barn i områden där det inte finns förskolor i tillräcklig omfattning.

Resultat från förskoleavdelningens egna dialoger, seminarier, observationer, uppföljningar, pedagogisk revision och förskolornas kvalitetsredovisningar

Likabehandlingsplan *Hur har likabehandlingsplanen hållits aktuell och uppdaterad. Vilka insatser har gjorts och varför?*

Alla förskolor har rutiner för att hålla sina likabehandlingsplaner uppdaterade och aktuella. Föräldrar och medarbetare informeras om planens innebörd. Förskolans arbete med likabehandling integreras vanligen med förskolans arbete utifrån läroplanens målområde "normer och värden". Förskolorna har konkreta åtaganden för arbetet som följs upp och utvärderas för att utveckla arbetet. Barn i behov av särskilt stöd integreras väl i verksamheten. Flera förskolor redovisar att pedagogerna fått kompetensutveckling inom området. Likabehandlingsplanen har uppfattats som ett stöd i verksamheten och i samtal med föräldrar.

Bedömning och analys

Pedagogers medvetna arbete skapar en god grund för integration, respektfullt bemötande och likabehandling. Skolinspektionens påpekande och förskoleavdelningens dialoger visar att även om det finns en hög ambitionsnivå och hög medvetenhet kring arbetet med likabehandling, så kan verktygen för att identifiera och beskriva barngruppens behov utvecklas. Likaså kan verksamheterna tydligare beskriva vilka insatser de planerar utifrån sina analyser av barngruppens behov. Skolinspektionen påtalar behov av att öka medvetenheten i förskolornas arbete för att motverka traditionella könsroller och könsroller medan flera förskolor uttrycker att detta är ett arbete som ständigt pågår. En slutsats man kan dra av detta är att förskolorna behöver fundera ytterligare över sitt arbete och sina egna förhållningssätt vad gäller könsroller. Hur bryter vi traditionella mönster?

Barns delaktighet *Vilka arbetssätt har enheterna identifierat för att barns delaktighet ska påverka verksamhetens inriktning, planering och utformning*

Förskoleenheterna beskriver att de har material tillgängligt så att barnen kan välja själva vad de vill göra. Materialet väljs ut efter barnens intressen. Många arbetar aktivt med barnintervjuer vilket lett till att de fått ökad kunskap om hur barnen tänker kring de olika leksituationerna och vad de vill göra och leka med. På utvecklingsamtalen har pedagogerna samtalat med föräldrarna om vad barnen leker hemma för att få en tydligare bild av vad barnen tycker om. Pedagogerna beskriver att det är viktigt att vara lyhörda och lyssna in barnen, att det är på så vis praktiken utvecklas. De utformar verksamheten efter den aktuella barngruppens intressen. Pedagogerna ser också att de har en stor roll i barnens möjlighet till inflytande och delaktighet. Det handlar både om introduktion av och tillgång till material och lekar samt vilken respons barnens önskemål får från pedagogerna. En framgångsfaktor är de olika nätverk både interna och stadsdelsövergripande, där pedagoger från arbetslag deltar. I dessa föds många goda relationer och man utbyter både erfarenheter, kunskaper och konkreta tips.

En förskoleenhet uttrycker det så här: Vi tror att barnen känner att deras åsikter, idéer och intressen tas på allvar och att de känner att de får höras och synas. Vi har barn som vågar uttrycka sig och stå för sin åsikt, som är självständiga och vet att de kan påverka sin vardag på förskolan. Barnen tar ofta initiativ till lek och aktiviteter. Barnen kan uttrycka sin vilja och vågar även testa gränser.

Bedömning och analys

Förskolorna har kommit olika långt i arbetet med barns inflytande. Allt fler arbetslag har börjat förändra sitt sätt att planera. Idag utgår man i högre grad än tidigare från barns intressen och reflekterad analys av dokumentation. Barns intressen och förslag styr i större utsträckning än tidigare verksamhetens utformning och inriktning. Barnens intressen tas till vara och styr förskolans projekt. Barnen uttrycker med både tal och kroppsspråk vad de vill. De utvärderar genom handling. En förskoleenhet beskriver att barn som får vara delaktiga i alla moment på förskolan och som vet att deras åsikter tas tillvara är lätta att engagera. Pedagogens förhållningssätt, medvetenhet och kompetens har stor betydelse här precis som i all annan verksamhet på förskolan.

Kommunikation och samverkan med föräldrar *Vilka insatser har gjorts för att förbättra kommunikationen med föräldrarna och för att samverka med dem?*

Dialog och analys kring resultat av förskoleundersökningen sker inom förskoleavdelningens ledningsgrupp med förskolechefer. Åtgärder planeras utifrån visade resultat. Samtliga förskolor har också haft samtal med föräldrarna kring resultatet och vad som kan åtgärdas och utvecklas.

Förskolorna har upptäckt att information om förskolans verksamhet utifrån läroplan och vad barnen gör på förskolan inte nått föräldrarna som de önskat. Flera förskolor har därför arbetat för att förtydliga och synliggöra sitt arbete och på vad sätt det berör barnen. Förskolorna beskriver nya upplägg på föräldramöten, planerad och strukturerad föräldrainsformation i form av månadsbrev/mejl, veckobrev, visualiserad information, exempelvis filmer och bildspel från verksamheten .

Flera förskolor har arbetat med att utveckla informationen kring hur barnets dag har varit när de hämtar sitt barn.

Den årliga brukarundersökningen har presenterats under hösten. Resultatet visar på en ökad nöjdhet. Ökningen har bland annat skett inom området samverkan med hemmet där medvetna insatser gjorts från föregående år. Brukarna har också blivit mer nöjda med informationen kring barnens utveckling och lärande.

Bedömning och analys

Förskolornas insatser för att öka brukarnas nöjdhet har gett resultat. Skolinspektions påpekande och förskoleavdelningens erfarenhet är att vi ändå kan dra slutsatsen att detta arbete måste fortsätta och utvecklas än mer.

Behovet av förskoleplatser och barnomsorg *Fungerar förvaltningens arbete med att utveckla förskoleplatser så att brukarna får förskoleplats inom garantitid?*

I samarbete med samhällsplaneringsavdelningen görs kontinuerlig uppföljning av behovet förskoleplatser. Ett särskilt databaserat verktyg har utvecklats för att bättre prognostisera behovet av förskolor. Förskoleavdelningen följer kontinuerligt köande önskemål om förskola och kontrollerar att plats erbjuds inom garantitid. Kontinuerliga uppföljningar görs av förskolornas aktuella situation och vilka möjligheter de har att utveckla verksamheten så att fler förskoleplatser tillskapas. Exempel är att stora förskolor kan utöka antalet barn och personal, exempelvis genom att bilda utegrupper. Privata aktörer har bjudits in på informationsmöten för att stimulera till fler förskoleplatser.

Bedömning och analys

Trots ständigt ökande nyinflyttning till stadsdelen och därmed ökat efterfrågan på förskoleplatser har samtliga som önskat plats erbjudits detta inom garantitiden och inom stadsdelen. Det är dock svårt att tillgodose alla föräldrars val om placering inom garantitiden. Detta gör att många kvarstår i kön till önskad förskola/förskolor. Följder av detta blir att det dels är svårt att se den faktiska kön för såväl föräldrar som handläggare vilket bidrar till osäkerhet i planering av behov. En annan följd är att det på flera förskolor är stor omflyttning av barn vilket försvårar det pedagogiska arbetet.

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inför nyintag och omgrupperingar. Dokumentation av ställningstaganden kan förbättras och utgöra

en grund för analys av verksamheten, vilket Skolinspektionen noterat som utvecklingsområde.

Sammanfattande analys och bedömning av måluppfyllelsen och lärdomarna under läsåret

Förskoleenheterna beskriver i sina kvalitetsredovisningar och årsredovisningar ett mycket ambitiöst och målmedvetet arbete utifrån läroplan och andra styrdokument. Samtliga enheter bedömer sitt arbete som gott och mycket gott vad gäller måluppfyllelsen i förhållande till läroplanens och nämndens mål.

Förskoleenheterna är stora resultatenheter och det finns variationer mellan förskolornas förutsättningar och resultat. Insatser behövs för att öka likvärdigheten mellan förskolorna.

Enheternas arbete med att utforma förväntade resultat utifrån sina åtaganden har fått ett tydligare fokus på vad som förväntas ske i barngrupperna. Även analysen av på vilket sätt förskolans arbete har bidragit till denna utveckling har beskrivits. Resultat av pedagogernas arbete blir synligare för dem själva men också för brukarna. Det är fortfarande svårt att få syn på förskolornas bedömningsgrunder för det fortsatta arbetet. Vilka resultat har de sett i sin verksamhet, vilka analyser har gjorts och varför föreslår de en viss utveckling.

Kommande år kommer några av avdelningens gemensamma uppföljningar och analyser, behandla hur man identifiera barngruppers nuläge och hur det kan beskrivas samt arbetet med att bryta traditionella könsroller och könsmonster.

Pedagogisk revision har genomfört av förskoleavdelningens ledning och stab inom samtliga förskoleområden och bidragit till att öka samsynen kring förskolornas nuläge och utvecklingsområden. Besöken blev också en återkoppling på verksamheternas pedagogiska arbete och utveckling.

Vid den pedagogiska revision hos förskoleenheterna uppgav samtliga enheter att det varit positivt att all personal har fått god introduktion när de deltagit i seminarier om den nya reviderade läroplanen. Generella utbildningsinsatser för samtliga medarbetare får också en tydlig effekt i verksamheten. Hela arbetslagets roll, de olika yrkesgruppernas uppdrag och ansvar i förskolans arbete behöver diskuteras ytterligare. Fortsatt arbete och diskussion kring förändringar i den reviderade läroplanen kommer att ske. För att öka kunskapsnivån avseende barn i behov av särskilt stöd har Förskoleavdelningen initierat utbildningsinsatser för några enheter som fallit väl ut och därför kommer utbildning utökas till samtlig personal under 2012.

Åtta av stadsdelens förskoleenheter har utbildat en handledare/examinator i praktisk IT- och mediekompetens (PIM). Examinatorn stöttar och handleder i sin

tur kollegor på sin enhet. Resultatet av fortbildningen är gott. Även datorovana har med glädje utvecklat sina kunskaper på området. Medarbetarna har oftast direkt haft nytta av sina nya kunskaper och kunnat omsätta detta i verksamheten. Föräldrar har också kunnat glädjas åt utvecklingen. Exempel på detta kan vara föräldrabrev och bildpresentationer av förskolans arbete och barnens lärande. Det är mycket angeläget med fortsatt satsning på fortbildning inom PIM. Målet är att alla medarbetare ska utbildas i PIM. Det är också angeläget att förskolorna utrustas med teknik som motsvarar deras nya kompetens och uppdrag.

Utvecklingsområden

Systematiskt kvalitetsarbete

Fortsatt arbete med att utveckla kvalitet med hjälp av tydliga mål som har fokus på vad brukarna ska erbjudas. Vad barn får lära sig, får erfarenhet av och utvecklar ett kunnande om. Den pedagogiska dokumentationen ska synliggöra den verksamhet som bedrivs och vara underlag för samtal om och utvärdering av verksamheten. Uppföljningar och analys av resultat som grund för det fortsatta arbetet ingår också som en viktig del i utvecklingsområdet.

Fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt IT- och mediekompetens

PIM – praktisk IT- och mediekompetens är en satsning under en treårsperiod för att utbilda förskolans pedagogiska personal. Syftet är att höja personalens kompetens och därmed stödja och utveckla det pedagogiska arbetet och kommunikationen kring det pedagogiska arbetet. Arbetet har påbörjats inom 8 förskoleenheter under 2011 och fortgår.

Förstärkta läroplansområdena. Uppmärksamma och stödja arbetet med att införliva revideringarna i läroplanen i vardagsarbetet.

Kvalitetsredovisning upprättad av

Susanne Forss Gustafsson
Förskoleavdelningen Hägersten-Liljeholmen